

שירת נשים

רעיונות מעובדים לפרשת בשלח –

על פי 'תורת מנחם'

1.

בפרשתנו מסופר על הנס הנפלא והמיוחד במינו של קריעת ים סוף.

מיד לאחר הנס הגדול והעצום הזה, הודו בני ישראל לקב"ה בשירה מיוחדת, "שירת הים", שאותה אנו אומרים בתפילת שחרית בכל בוקר – "אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ויאמרו לאמר אשירה לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים".

התורה מוסיפה ומספרת על שירה מיוחדת ששרו הנשים, בנפרד, בראשותה של מרים, אחות משה ואהרן. בנוסף לשירה העיקרית ששרו משה ובני ישראל, שאותה אנו אומרים בכל יום בתפילה – מספרת התורה עוד (טו, כ): "ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התף בידה, ותצאן כל הנשים אחריה בתופים ובמחולות. ותען להם מרים, שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים".

על שם השירה המיוחדת הזו שקוראים אותה היום בתורה, נקראת השבת בפי רבים בשם מיוחד: "שבת שירה" – שבת שבה קוראים את שירת הים.

ולמעשה, בנוסף לשתי השירות שקוראים בתוך פרשת השבוע – הרי גם ההפטר, שאותה קבעו חז"ל לפי הפרשה, עוסקת בשירה:

שירת דבורה הנביאה, ששרה על הנס הגדול שהיה בזמנה, כאשר הגבור הגדול סיסרא נפל בקרב בידי בני ישראל שהיו אז במצב של מלחמה קשה איתו, ועל כך שוררה דבורה שירה מיוחדת שאותה אנו קוראים בהפטרה (שלקוחה מתוך ספר שופטים שבנביאים).

וכאן מתעוררת שאלה מעניינת: למה באמת קבעו חז"ל בהפטרה את שירת דבורה דוקא? בפרשה מסופר על שתי שירות, שירה של אנשים: "אז ישיר משה ובני ישראל", ושירה של נשים בראשות מרים, שגם הם שוררו לה' והודו על הנס הגדול. ובכן, אם בפרשה מסופר גם על שירת האנשים וגם על שירת הנשים – למה ההפטרה מספרת דוקא על שירה ששרה דבורה הנביאה, ולא על שירה של איש?

השאלה היא יותר חזקה:

הרי השירה של משה ובני ישראל, שירת האנשים, הרבה יותר ארוכה מאשר השירה של הנשים. השירה של הנשים היא בסך הכל שתי פסוקים מתוך הפרשה, ואילו השירה של הגברים היא כמעט עשרים פסוקים! אם כן, לפי העיקרון שההפטרה צריכה להיות דומה לפרשה, היו צריכים להביא שירה של איש, שעליה מסופר באריכות בפרשה, ולא שירה של אשה שמוזכרת בפרשה רק בקיצור!?

ובכן, במקום לבחור להפטרה את השירה של דבורה – צריכים היו לבחור את השירה של דוד (מתוך ספר שמואל שבנביאים)!

התשובה היא, שהשירה של הנשים היא אמנם יותר קצרה משל האנשים, אבל היא היתה בשמחה יותר גדולה מזו של האנשים. האנשים רק שרו בפה, ואילו על הנשים אומרת התורה "ותקח מרים הנביאה את התוף בידה ותצאן כל הנשים אחריה בתופים ובמחולות". הם לא סתם שרו, אלא עשו זאת מתוך שמחה גדולה ומיוחדת – בליווי של כלי זמר, תופים ומחולות. כיון שהשירה שלהם היתה גדולה יותר מזו של האנשים, לכן בחרו את ההפטרה דוקא משירה של אשה – השירה של דבורה.

אלא שזה עצמו דורש הסבר: מדוע באמת הנשים שרו בשמחה גדולה יותר מזו של האנשים? למה הנשים שמחו יותר מהאנשים, מהגברים, ועד כדי כך שלכן ההפטרה היא דוקא בשירת דבורה, שירה של אשה!?

וההסבר הוא על פי הכלל: "לפום צערא אגרא". לפי הצער – כך השכר. השכר והשמחה מגיעים הם לפי מידת הצער. ככל שאדם מצטער ומשקיע יותר בדבר מסויים – כך גדולה היא השמחה שלו כאשר הוא רואה שהדבר מצליח. כשמגיע לאדם סתם כך דבר טוב, בלי שהוא הצטער וחיכה לזה, אז השמחה שלו אינה גדולה כל כך; דוקא כאשר הוא הצטער קודם, הוא חיכה והמתין בקוצר רוח לבשורה הטובה, והנה היא מגיעה – אז השמחה שלו גדולה פי כמה וכמה. הוא יודע להעריך ולהודות על כך מעומק הלב, והשמחה שלו היא שמחה גדולה ואמיתית. וככל שהוא חיכה יותר, המתין בקוצר רוח – כך השמחה שבאה לאחר מכן היא שמחה יותר גדולה ועצומה.

לפי זה נוכל להבין למה הנשים שמחו יותר מהאנשים. במצרים היו הרבה גזירות, הרבה קשיים לעם ישראל. העבידו אותם קשה "בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך". אבל מה היתה הגזירה הכי קשה ונוראית? זו היתה הגזירה של "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו". פרעה גזר שישליכו את הילדים של בני ישראל לתוך היאור, יהרגו אותם ה' ישמרנו.

הגזירה הנוראית הזאת הכאיבה כמובן לכל עם ישראל, גם לגברים וגם לנשים. אבל מי שבעיקר הצטער והרגיש את הגזירה הנוראית הזאת של להשליך את הילדים ליאור היו האמהות של הילדים, נשי ישראל. האמא סובלת ומרגישה יותר את הצער הזה כאשר לוקחים ממנה את הילדים ורחמנא ליצלן משליכים אותם ביאור. הבעל בדרך כלל יותר עסוק בלימודים, בעבודה – ואילו האשה יותר נמצאת בבית, עם הילדים, "עקרת הבית". כאשר לוקחים את הילדים, ה' ישמור ויציל – הרי האשה, האמא, סובלת מזה הרבה יותר, מצטערת ומתייסרת באופן מיוחד, שלא נדע.

כיון שהנשים יותר הצטערו מהגזירות הקשות של פרעה, יותר כאבה להם הגזירה האיומה של "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו", לכן גם בבוא הגאולה, בעת קריעת ים סוף כאשר ראו בני ישראל את אויביהם המצריים מתים בים – הרי אמנם כל בני ישראל שמחו, הן הגברים והן הנשים, אבל הנשים שהצטערו כל כך במצרים שמחו עתה עוד יותר

מהגברים, מתוך שמחה עצומה על החירות והשחרור שלהם, של בעליהם ובעיקר של ילדיהם, ולא הסתפקו בשירה לבד אלא "בתופים ובמחולות".

ב.

נקודה זאת מודגשת בעיקר בקשר למי שהנהיגה את הנשים בשירה – מרים, האחות של משה ואהרן. הפסוק אומר: "ותקח מרים הנביאה אחות אהרן" – ושואלים: למה הפסוק אומר "אחות אהרן", הרי אם היא היתה "אחות אהרן" אז בודאי שהיתה גם "אחות משה"! ולמה מזכירים דוקא את זה שהיא אחות אהרן, ולא את זה שהיא אחותו של משה רבינו?!

מסבירים חז"ל, שמרים התנבאה כאשר היתה "אחות אהרן" בלבד, זאת אומרת: עוד לפני שמשה נולד – משה היה צעיר יותר ממרים ואהרן – ואז, כאשר היא עדיין לא היתה "אחות משה", שהרי משה לא נולד עדיין, התגלה לה בנבואה, והיא סיפרה על נבואה זו להוריה ולבני משפחתה: "עתידה אמי שתלד בן שיושיע את ישראל". ואז, כאשר השליכו את משה ליאור, עמד אבא שלה, עמרם, ואמר לה: "בתי, היכן נבואתך"? איפוא הנבואה שהבטחת לנו עליה?! את הבטחת לנו שהבן הזה יושיע ויגאל את ישראל – והנה הילד הזה מושלך לתוך היאור, הוא הולך לטבוע ביאור, וזהו... אז איפוא הנבואה שלך על הגואל, על הגאולה?!

ואכן, מרים גם כן לא הבינה מה קורה פה, ולכן היא נעמדה ליד היאור כדי לראות מה יהיה עם אח שלה, מה יקרה בסוף עם הנבואה שהיא התנבאה. וכפי שהתורה אומרת: "ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו" – היא נעמדה לראות מה הולך לקרות עם הנבואה שלה, מתי היא כבר תתגשם.

וגם אחר כך, לאחר שמרים ראתה כיצד הבת של פרעה מוציאה את משה ממי היאור ומביאה אותו לבית פרעה, היא אמנם נרגעה שראתה שמשה

לא מת, אבל עדיין חיכתה לראות מה יקרה עם הנבואה שלה! ?! מתי היא תתגשם כבר? מתי כבר תבוא הגאולה שמרים הבטיחה עליה?

וככל שהגלות המשיכה והתארכה – כך מרים הוסיפה והתמרמרה על הגלות. וחז"ל אומרים ש"מרים נקראת על שם המירור", על שם הגלות הקשה שהיתה להם מרה מאוד – "וימררו את חייהם בעבודה קשה".

חז"ל אף מוסיפים, שעיקר הקושי של השעבוד במצרים היה ב-86 השנים האחרונים לפני שיצאו ממצרים, שאז נולדה מרים (משה היה בן 80 בעת יציאת מצרים, אהרן היה בן 83, ומרים שהיתה האחות הגדולה שלהם היתה אז בת 86). כאשר נולדה מרים – אז התחיל הקושי הכי חזק של שעבוד וגלות מצרים.

ולפי זה מובן למה מרים שמחה במיוחד כאשר הגיעה הגאולה, לא רק שרה אלא גם השתמשה בתוף, ביחד עם כל הנשים – כי מרים היא זו שבאופן אישי התנבאה על הגאולה, היא ידעה על הגאולה עוד לפני שמשה רבינו נולד! וכבר חיכתה וחיכתה וחיכתה... כל כך הרבה זמן לראות מתי כבר תתקיים הנבואה שלה על אחיה שיהיה הגואל.

לאחר כזו ציפיה דרוכה והמתנה, לאחר כזאת מרירות עצומה ("מרים" מלשון "מירור") – הרי כשבאה הגאולה היתה מרים שמחה שמחה מיוחדת, לראות איך סוף סוף התקיים מה שהיא אמרה. לאחר כל כך הרבה זמן, עוד שנה עברה ועוד שנה עברה, עוד סבל ועוד מרירות – ועכשיו סוף סוף אפשר לנשום לרווחה, לשמוח ולרקוד על הסוף הטוב של הגאולה.

[מעובד לפי: לקו"ש ח"א ע' 139 ואילך. התועדויות תשנ"ב ח"ב ע' 187]